

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΔΙΑΒΟΛΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ

ΕΤΟΣ Β'.

§ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1876. §

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΗ'.

ΜΑΤΘΙΑΔΗ

Η

ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Συθρωπή, συννεφώδη, μελαγχολική ἀ-
τέλλεν ἡ 2 Νοεμβρίου 1874, ἡμέρα
ἣν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐορτά-
ζει τὴν μνήμην τῶν κεκοιμημένων. Ὁ
ψυχρὸς καὶ ψυχρὸς ἄνεμος, ὅστις ἀπὸ πρω-
τῆς ἐπνεεν ἐγείρων σύννεφα κοινοῦ εἰς
τοὺς ὁδοὺς καὶ ρίπτων χαμαὶ τὰ τελευ-
τῆς κίτρινα τοῦ φθινοπώρου φύλλα, αἱ
ἀγόνες τῆς βροχῆς, ἅς ὁ ἄνεμος ἐ-

φαίνετο βιαίως ἀρπάσας ἔκτινος ἀμβροφῶ-
ρου νέφους, καὶ ἅς ἔρριπτεν ἀσκόπως
τῆδε κἀκείσε τὴν μίαν τῆς ἄλλης μα-
κρὰν, ἢ κατῆφει τοῦ φιοῦ οὐρανοῦ ἐ-
ξαπλουμένου ὡσεὶ συνδόνῃ πένθιμος ἀνω-
θεν τῆς πόλεως, καὶ ὁ ἦχος τῶν κω-
δῶνων ἀπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν κρουμέ-
νων πενθίμως, προδιετίθεσαν τὸ πνεῦμα
εἰς σκέψεις ζοφερὰς καὶ θυμοδόρους, λί-
αν καταλλήλους κατὰ τὴν φοβεράν ἐ-
κείνην ἡμέραν.

Ἐξῆλθον καὶ εἶδον ὅτι τὸ πλῆθος
ὅλον τῆς πόλεως μελανειμονοῦν ἐπορεύε-
το εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ἠκολούθησα τὸν
ροῦν καὶ διαβάς τὴν μακρὰν δειροστοι-
χίαν ἔφθασα εἰς τὸ νεκροταφεῖον καὶ εἰς-
ἦλθον μετὰ τῶν λοιπῶν. Ἐένος καὶ ἔ-

ρημος εἰς ξένην γῆν, δὲν θὰ εὔρισκον βέβαια ἐκεῖ μνήμα πεφιλημένον, ὅπως χύσω καὶ ἐγὼ δάκρυα ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ τάφοι, οἵτινες περιέκλεισαν πολλὰ ὄντα προσφιλῆ μοι, ἔκειντο πολὺ μακρὰν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐφύετο ἴσως παχεῖα ἢ χλόη, ἢ δὲ βροχὴ ἀπηνῶς θὰ ἐμάστιζε τὸν ἔρημον φύλακά των, τὸν μαῦρον ξύλινον σταυρὸν, ὅστις παρ' αὐτοῖς ὀρθοῦται ὡς μόνον διακρίσεως σημεῖον. Ἄλλ' ὅπως δήποτε ἄνθρωποι τεθλιμμένοι ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι, ὅσοι ἐπορεύοντο τὴν ἡμέραν αὐτὴν εἰς τὸ νεκροταφεῖον διὰ τῆς βαρείας τοῦ κώδωνος φωνῆς ἢ θρησκευαί ἀνεκάλει εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν ὅτι ὑπὸ τὰς ἰτέας τοῦ Κοιμητηρίου, ἔκειντο πολλοὶ οἵτινες ἀπεχαιρέτισαν αὐτοὺς διὰ παντὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Καὶ ἐγὼ ὁ πολλὰκις ἰδὼν ἐκαταθὲν ἐπὶ μακροῦ φερέτρου σῶμα πεφιλημένον, τὸ ὁποῖον βιαίως ἀπεχωρίζεν ἐκ τῆς στοργῆς μου ὁ θάνατος, ἐγὼ ὁ πολλὰκις γευθεὶς τὴν ἄλμην τοῦ δακρύου, ὅποτε ὁ σκοτεινὸς τάφος ἠοίγετο ἵνα δεχθῆ καὶ κρύψῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ὅν τι τὸ ὁποῖον ἠγάπησα λίαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐγὼ ἤμην ἐν Οὐλίψει καὶ ἐν συμφορᾷ ἀδελφός ὄλων ἐκείνων τῶν ξένων ἀνθρώπων.

Ἐπομένως ὅτε διέβην τὴν σιδηρᾶν πύλην, ἥτις ἔχαινεν ἐνώπιον ἡμῶν χαιρεκάκως, ἵνα δεχθῆ ὄλον τὸν ζῶντα ἐκεῖνον κυκεῶνα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, δὲν ἔστην ἀπαθὴς καὶ ψυχρὸς τοῦ θεάματος μάρτυς, ἀλλὰ συμμετόχος τοῦ γενικοῦ πένθους ἤρχισα νὰ περιεργάζωμαι τοὺς τάφους σύννου καὶ μετ' ὑγρὸν ἐκ συγκινήσεως ὄμμα.

Οἱ νεκροὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχον ἀληθῆ ἑορτήν. Οἱ τάφοι ὄλοι ἐκοσμούντο δι' ἀνθέων, στεφάνων ἐξ ἀμαράντων καὶ ταινιαῶν. Ἐφ' ὄλων σχεδὸν ἔκειτο ἡ εἰκὼν τοῦ τεθνεώτος καὶ παρ' αὐτὴν δέσμη ἀνθέων ὑπὸ εὐλαβοῦς χειρὸς ἐκεῖ μεθ' ἑνὸς δακρύου ἀποτεθεῖσα, στέφανοι ἐξ ἀμαράντων φέροντες σπαρταξικαρδίους ἐπιγραφὰς ἐναχοῦ δὲ καὶ στίχοι ἐπὶ φύλλων χάρτου καλλιγραφι-

κῶς κεχαραγμένοι, οὓς Μοῦσα συμπαθὴς ἐν στιγμῇ δριμυτάτου ψυχικοῦ ἄλγους ἔτεκεν. Ἡ διάκρισις καὶ ἐκεῖ ἴσχυεν ὡς ἐν τῇ ζωῇ πολυτελῆ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἦσαν τὰ κοσμήματα τῶν γαυρῶν μαυσιγείων τῶν πλουσίων ἢ τῶν εὐγενῶν, ἀπλᾶ καὶ σχεδὸν ἀπαρατήρητα τὰ μνημεῖα τῶν πτωχῶν. Τοὺς τάφους τῶν μεγάλων ἐκόσμουσαν παράδοξα οἰκόσημα καὶ μακροσκελεῖς ἐπιγραφαὶ ἐπὶ μαρμάρου κεχαραγμέναι, τοὺς τάφους τῶν πτωχῶν ἔσκεπε μέλας ἀπλοῦς σταυρὸς, ἐφ' οὗ τὸ πολὺ ἐσημειοῦτο λευκοῖς γράμμασι τοῦ καθεύδοντος τὸ ὄνομα. Ἄλλ' ὅ,τι καθίστα ἱερώτερα τῶν ἄλλων τὰ ἄσημα ἐκεῖνα μνημεῖα δὲν ἦτο ὁ μάταιος στολισμὸς, ἀλλ' ὁ ἐπιζῶν πόνος. Ὁ πλούσιος ἢ ὁ εὐγενὴς ἀποθνήσκων κατέλιπεν εἰς τοὺς ἑαυτοῦ κληρονόμους ἀγέρωχον ὄνομα ἢ κολοσσαῖαν περιουσίαν· ὁ ἀτυχὴς χειρώναξ ἢ ὁ δύστηνος ἐργάτης ἀποθνήσκων ἄφινεν ὡς μόνην κληρονομίαν βαθὺν πόνον καὶ εἰλικρινῆ στοργήν. Οὕτως ἐνῶ παρὰ τῆς μεγαλοπρεπέσι τάφοις σπανίως τις ἀπῆντα τεθλιμμένον ἐπισκέπτην, παρ' ἐκάστῳ μέλανι ὀρθίῳ σταυρῷ ἐφάνετο ζῶν τι ὄν, γονεὺς ἢ ἀδελφός, μνηστῆρ ἢ φίλος ἀσπαζόμενος τοῦ μνήματος τὸν φρουρὸν καὶ χέων θερμὰ καὶ εἰλικρινῆ δάκρυα λύπης.

III

Ἐβάδιζον ἀσκόπως ἀναμέσον τοῦ πλήθους τῶν τάφων, ρίπτων περιεργὸν ἐπὶ τῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν βλέμμα καὶ ἀναμασσῶν τοὺς στίχους τοῦ Φανοῦ τοῦ Κοιμητηρίου Ἀθηναίων, τοῦ ἀτυχικοῦ Παπαρρηγοπούλου. Ἐν τῷ νῶ μου ἀνεκुकῶντο μυρίαί πένθημοι ἰδέαι. Πόσοι, ἔλεγον, ἐκ τῶν σήμερον ἐπισκεπτομένων θὰ ὦσιν ἄρᾳ γε ξενίζοντες τὸ ἐπιὸν ἔτος; Πρὸ τοῦ τάφου πόσων ἐκ τῶν σήμερον οἰμωζόντων δὲν θὰ οἰμωζόσουν αἰετοὶ, οὓς θ' ἀποφρανεύσῃ ἡ στέρνησίς των; Πόσους θὰ σκέπη μετὰ τινὰ χρίνον μελανῇ τῆς κυπαρίσσου σκιά; Καὶ τοῦ

το πρὶν τὴν χλόην τὴν σκέπουσαν σήμερον τὰ μνήματα μαρανθεῖσαν διαδεχθῆ ἄλλη! πρὶν ἢ παρέλθῃσι μῆνες, ἡμέραι, ὧραι ἴσως! Μέγιστε Θεέ! Ἴδου τοῦ βίου ὁ προορισμός, ἰδου τὸ τέμα τῆς μακρᾶς καὶ ἀκανθώδους πορείας ἣν ἀνύει ἕκαστος ἀφ' ἧς ἡμέρας περιβάλλεται τὸ σπάργανον, μέχρις ἐκείνης καθ' ἣν περιβάλλεται τὸ σάβανον. Πόσαι μυριάδες ἀτόμων καθεύδουσιν ἐδῶ, σφριγώντων ὄλων ὡς ἐμὲ ἄλλοτε ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ζωῆς! Πόσα πλούτη, πόση δόξα, πόσον πνεῦμα, πόση ἀγάπη! Τίνα αἰσθήματα εὐγενῆ καλύπτει ἄρα γε τὸ μάρμαρον τοῦτο, ὁ ὀγκούμενος ἐκείνος χυός, ὅπου σωρεύονται φερόμενα ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ βορέως τὰ μεμαραμένα φύλλα τοῦ φθινοπώρου; Ἐδῶ τοῦ μνήματος ὁ παγετός διεδέξατο τὸ θάλαπος τῆς μητρικῆς ἀγάλης. Ἐκεῖ τὸ σκότος τοῦ τάφου ἐκάλυψε τῆς μεγαλοφυΐας τὴν αἴγλην παρέκει ψυχρὸν μάρμαρον παρετέθη μεταξὺ δύο στηθῶν φλεγομένων ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ ἔρωτος ἢ τῆς φιλίας. Καὶ ταῦτα πάντα θὰ διαρκῶσιν αἰωνίως; οὐδὲ ἀρχὴν οὐδὲ τέλος θὰ ἔχῃ τὸ φοβερὸν αὐτὸ δράμα; Ἄφου ἀποθνήσκουν διὰ τί λοιπὸν νὰ γεννηθῶσι; καὶ ἀφου γεννῶνται διὰ τί νὰ ἀποθνήσκωσι;

Μόλις ἔλθῃ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐλευθέρως κινεῖ τὸν πόδα ὁ ἄνθρωπος, ἀρχίζει τὸν εἰμαρμένον κοπιῶδη δρόμον. Κατ' ἀρχὰς ἀναβαίνει. Εἶνε τερπνός ὁ ἀνήφορος ἐκείνος, τέρπεται εἰς τὸν ψίθυρον τῶν ρυάκων, ὅσφραίνεται ἀπλήστως τὴν εὐωδίαν τῶν ρόδων ὅσα φύονται παρὰ τὴν ὁδὸν, προσηλοὶ ἐκθαμβὸν τὸ ὄμμα εἰς τὴν ποικιλόπτερον χρυσαλλίδα τὴν ἄνωθεν αὐτῶν πτερυγίζουσαν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φλογεροῦ ἡλίου τῆς νεότητος τὸν θαμβόνουν. . . μεθίσκεται καὶ δὲν βαδίζει. . . τρέχει. Ὅταν φθάσῃ ἐπὶ τῆς κορυφῆς θέλει νὰ σταματήσῃ διότι αἰσθάνεται ἑαυτὸν κοπιῶντα καὶ ἀσθμαίνοντα. Ἀλλὰ δὲν δύναται, ἀόρατος δύναμις τὸν παρασύρει. Πρακτῆρεῖ μετὰ δυσχερετικῆς κατ' ἀρχὰς, μετὰ τρό-

μου κατόπιν τὴν ὀλισθηρὰν κατωφέρειαν ἣν πρόκειται νὰ διαβῇ. Ἐκεῖ προχωρεῖ μετὰ κόπου καὶ ὄσφ προβαίνει τόσοσ ἡ ἔδδος γίνεται στενωτέρα καὶ ἀκανθώδης καὶ ἀνώμαλος. Τώρα αἱ ἀκτῖνες τοῦ δύνουτος ἡλίου εἶνε ὠχραὶ καὶ δὲν θερμαίνουσι πλέον τὸ αἷμά του, ὅσφρ αἰσθάνεται παγωμένον νὰ κυκλοφορῇ εἰς τὰς φλέβας του - Μίαν στιγμὴν νὰ ἀναπαυθῶ! κραυγάζει - Βαδίζε, τῷ ἀπαντᾷ ἡ μυστηριώδης φωνή. Καὶ φέρεται ταχέως ὡς φύλλον ὑπὸ λαίλαπος. Αἱ πτέρουαι του εἶνε αιματωμέναι, ὁ φάρυγξ αὐτοῦ κατάξηρος ὑπὸ τῆς δίψης. Ἀλλὰ βαδίζει πάντοτε. Ὁ ἥλιος δύνει, τὰ σκότη τῆς νυκτὸς ἐπέρχονται ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀμφιλύκης διορᾷ χαίνοντα σκοτεινὸν εὐθρον πρὸς ὃν φέρεται ἀκατασχέτως. Κραυγάζει, ἀλλ' ἡ φωνὴ μένει εἰς τὰ χεῖλη του· τείνει τὰς χεῖρας ἵνα στηριχθῇ ἀπὸ τινῶν θάμνων, ἀλλ' οἱ δάκτυλοί του αἰμᾶτσουν, τὸ δὲ στήριγμα φεύγει μακρὰν αὐτοῦ. Τὸ σκότος ἐπυκνώθη ἤδη δὲν βλέπει ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι φέρεται πρὸς τὸ βάραθρον καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου τετέλεστα. Αἴφνης ἐλάχιστον φωτὸς μόριον φαίνεται φωσφορίζον ἄνωθι τοῦ κρημοῦ, ὡσεὶ πυγολαμπίς. Εἶνε ἡ ἐλπίς. Ἀφίνει ὁ ἀγωνιῶν ὀδοιπόρος φωνὴν χαρᾶς καὶ ὄρμα ἄ ταχύτερον πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ἀλλὰ πάραυτα τὸ ἔδαφος ἐκλείπει ὑπὸ τοὺς πόδας του, καὶ πίπτει, καὶ ἀφνίξεται διὰ παντός. Εἰς μικρὸς χάλυξ ἐρρίφθη ἐντὸς τοῦ ὠκεανοῦ. Δέσθε τοῦ λοιποῦ ὑπὲρ αὐτοῦ! Ἴδου ἡ ζωὴ!

III

Αἴφνης ἔστιν ἀκίνητος πρὸ μικροῦ καὶ ἀπλουστάτου μνήματος. Δύο πένθμοι ἰτέαι, ὡς κλαίουσαι φίλαι, συνέπλεκον ἄνω τοῦ ὠχροῦ μαρμάρου τοὺς πρασίνοὺς αὐτῶν κλώνας, δύο μεγάλοι ἐξ ἀμαράντων στέφανοι κελοσημημένοι μελαίναις ταινίαις ἀπετέθησαν ἐκεῖ φέροντες τὴν ὅσον ἀπλὴν τόσοσ συγχινητικὴν ἐπιγραφὴν

ταύτην Προφιλῆς μου Μαθίλδη! Ἐπὶ τοῦ μνήματος ἐκεχάρακτο ἡ ἐξῆς ἰταλικὴ ἐπιγραφή

ΜΑΤΘΙΔΑΗ ΘΟΡΕΑ

ΕΤΩΝ 14

ΤΗΝ 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1869

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΑΤΟΥΣ ΑΓΤΗΣ

ΔΕΝ ΕΜΕΙΔΙΑΣΕ ΠΑΕΟΝ.

Παρά τὴν προμετωπίδα τοῦ μνήματος ἦτο μικρὰ ὀπὴ, ἣν ἔσκεπε παχὺς κρύσταλλος. Ἐν αὐτῇ διετηρεῖτο ἡ φωτογραφικὴ εἰκὼν τῆς θανούσης κοραΐδος. Οὐδέποτε γλυκυτέραν μορφήν εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου. Ὅφρῦς τοῖσοιδαίς ἐκάλυπτον τοὺς ζωηροὺς καὶ ἐκφραστικούς ὀφθαλμούς της, τὸ μικρὸν στόμα διηνοίγετο ὑπὸ χαρίεντος μειδιάματος. Ἡ κόμη βοστρυχώδης καὶ ἀφθονος ἐπιπτεν ἐκ τῆς μινῆς καὶ χαριέσσης ἐκείνης κεφαλῆς εὐλύγιστον καὶ καλλιζώνον ὠρθοῦτο τὸ ἀνάστημα τῆς νέας κόρης, ἡ δὲ βραχεῖα ἐσθῆς ἀφινεῖ νὰ φαίνωνται οἱ ποδίσκοι της περιβεβλημένοι κομψὰ ὑποδήματα φέροντα θυσσάνους.

Ἄγνοῶ ἂν ἦτο σύμπτωσις, ἄγνοῶ ἂν ἦτο Φαντασμαγορία, ἀλλ' εἰς τὴν θέαν τῆς ἐπιχαρίτου ἐκείνης νεαρᾶς μορφῆς ἐφρικίασα καὶ ἔστην ὡσεὶ προσηλωμένος εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν. Ἐνόμισα ὅτι ἡ μορφή ἐκείνη δὲν μοι ἦτο ξένη, ἐνόμισα ὅτι ἄλλοτε εἶχον εἶδει καὶ ἀποθαυμάσει τὴν τρυφεράν ἐκείνην καλλονήν, πλήρη ζωῆς, ἡτις σήμερον ἔκειτο πρὸς ἐμοῦ ὑπὸ βαρύντατον μάρμαρον τάφου.

Ἐκατοντάκις ἀνέγνων τὴν ἀπλὴν ἐπιγραφὴν ἣν ἐπὶ τῶν νεκρανθέμων εἶχε κεντήσει ἴσως ἡ μητρικὴ στοργή. Μυριάκις ἀνέγνων τὴν ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν καὶ ἀτενῶς προσήλωσα τὸ βλέμμα μου ἐπὶ τῆς εἰκόνας ἐκείνης ἐξεστάζων λεπτομερῶς τοὺς χαρακτῆρας.

Ἐσκεπτόμην,

Δεκατετρατίς, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, ἀπέθανε παρῆλθον ἕξ ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου της. Τώρα θὰ ἦτο εἰκοσατίς. Τὸ λεπτοφυῆς τοῦτο ἄνθος ἤθελεν ἀναπτύχθῃ εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τῆς ἥλιος· δρόσος τῆς νεότητος ἤθελε λούσει τὰ φύλλα του καὶ ἤθελεν ἀπλώσει τὰ πέταλα ὁ κλειστὸς ἀκόμη κάλυξ παρθενικὴν ἀποπνέων εὐωδίαν. Νέα, ὠραία, πλουσίη, πόσα ἐρωτύλα βλέμματα ἤθελεν ἐλύσει, πόσους παλμούς ἤθελε γεννήσει εἰς νεάζοντα στῆθη! Καὶ τώρα, τώρα εἶνε σποδὸς, τώρα εἶνε ὀλίγη κόμην ὅλη αὐτὴ ἡ καλλονὴ καὶ ἡ χάρις, καὶ κεῖται ὑπὸ τὸ μνήμα τοῦτο, ὅπερ ραίνει ἡ πρῶτα μὲ τὴν δρόσον της, ὡς μὲ δάκρυα, καὶ παρὰ τὸ ὅποιον χύνουσιν ἀρώματα αἱ ἐκεῖ ροδαῖ, πεφυτευμένα ἵνα προστατεύωσι τὸν ὕπνον τοῦ μαρνανθέντος αἵθους.

Δάκρυ συμπαιθείας ἔρρευεν ἀπὸ τῶν βλεφάρων μου κατόπιν τῶν σωλλογισμῶν τούτων, καὶ ἐνῶ αἰδούμενος προσεπάθουν ν' ἀπομάξω αὐτὸ, ὁμᾶς φίλων μου διέβη πρὸ ἐμοῦ.

Οἱ φίλοι μου παρετήρησαν τὸ δάκρυ καὶ τὴν συγκίνησίν μου καὶ μὲ ἐπλησίασαν μετ' ἀπορίας, μὴ ἐνοουόντες πῶς ὁ ξένος ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ χύσω δάκρυα ἐπὶ μνήματος ὄλιος ξένου.

— Ὅμοιάζει πρὸς τι γνωστόν σὺν πρόσωπον ἢ εἰκὼν αὐτῆ; μὲ ἠρώτησαν.

— Ναι, εἶπον συνελθὼν καὶ εὐρώντων τὸν τρόπον διὰ τῆς ἐρωτήσεώς των νὰ ἀποφύγω ἀκαίρους καὶ ὀχληρὰς ἐρωτήσεις, ὁμοιάζει πρὸς τινὰ ἀποθανούσαν ἀδελφὴν μου.

Ἐσεβάσθησαν τὴν λύπην μου καὶ δὲν μοι ἀπέτεναν ἄλλας ἐρωτήσεις μὲ προσεκάλεσαν μόνον νὰ τοὺς ἀκολουθήσω. Δὲν θὰ ἐδεχόμην τὴν πρόσκλησίν των ἵνα μὴ ἀποσπασθῶ ἀπὸ τῆς πενθίμου ἀλλὰ γλυκαίας δι' ἐμὲ ρέμβης ἐκείνης, ἢ ἢ ἐπιμονὴ μου θὰ ἐγένετο ἀφορημὴ διακαίως περιεργείας· ἔλαβον ἐπομένως τὸν βραχίονα ἐνὸς αὐτῶν καὶ συνεβιάδιζον με-

π' αὐτῶν εἰς τοὺς λαβυρίνθους τῆς νεκροπόλεως Ἄλλὰ μάτην προσπαθήματα στρέψω ἀλλαχοῦ τὴν προσοχὴν μου ὅπως ἐλευθερωθῶ τοῦ φοβεροῦ ἐφιάλτου μάτην ἐβιάζον τὸ πνεῦμά μου νὰ τραπῆ εἰς ἄλλας] σκέψεις ἤττον μελαίνες νῆμα ἀόρατον ἐφαίνετο ὅτι συνείχε τὴν ψυχὴν μου μετὰ τοῦ μνήματος ἐκείνου, καὶ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου ἵστατο πάντοτε γλυκὺ μεδίδιμα φέρουσα ἐπι τῶν χειλέων ἡ ἐρατεινὴ μορφή τῆς Ματθίλδης Θερέλ.

Νὰ ἐπαινῶ τὸ μνήμα ἐκεῖνο ἀπαξ ἔτι τοῦλάχιστον, ἐσκέφθην. Τοῦτο καθίστατο πλέον δι' ἐμὲ ἀνάγκη καὶ ἡ συστολὴ μου ὑπερενικήθη. Ἀφῆκα ἐπίτηδες τὸν βραχίονα τοῦ φίλου μου καὶ ἀνεμίγην μετὰ τοῦ πλήθους, ὅτε δὲ παρετήρησα ὅτι ἀπεμακρύνθησαν χωρὶς νὰ ἐνοήσωσι τὴν φυγὴν μου, ὡπισθοδρόμησα, ἔβρασα πάλιν πρὸ τοῦ τάφου καὶ στὰς ἐκεῖ προσήλωσα πάλιν τὸ βλέμμα καὶ ρεμβῶς ἐθεώμην τὴν εἰκόνα τῆς νεαρᾶς νεάνιδος.

IV

Τὰ νυκτερινὰ σκόπη ἐπῆλθον ταχέως τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ὁ ἀπὸ πρῶτας πνέων παγετώδης ἄνεμος ἐπώρευσε μελανά νέφη εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἅτινα εἶχον ἀποκρύψει ἐντελῶς τὸν μόλις προσπαθήσαντα νὰ φανῆ ὡχρὸν ἥλιον, καὶ ἄπερ κατ' ἴσα διαλείμματα διερρήγγυνεν ἐρυθρωπὴ λάμψις, ἣν παρηκολούθει μακρὰν καὶ ὑποκώφως μυκώμενος ὁ ἤχος τῆς βροντῆς. Τὸ πλῆθος τῶν ἐπισκεπτῶν συνωστίζετο ἤδη θροοῦν παρά τὸν πυλῶνα τῆς ἐξόδου, καὶ μετὰ τινὰς στιγμὰς τὸ νεκροταφεῖον ἦτο ἐντελῶς ἔρημον, δὲν ἤκούετο δὲ ἄλλος θόρυβος ἐν αὐτῷ ἢ τὰ φρίσσοντα τῶν κυπαρίσσιων καὶ ἰτεῶν φύλλα εἰς τὴν πνοὴν τοῦ ἀέμου.

Νοήσας τὴν μόνωσίν μου ἀπεσύρθην, καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη κατόπιν ὑπὸ τοῦ φύλακος.

Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐξήκο-

λούθουν ἡγῶντες πενθίμως, ἀκαταπαύστως, καὶ ὁ νεκρώσιμος ἐκεῖνος ἤχος παλλόμενος εἰς τὸν ἀέρα ἐνεποίει οὐκ οἶδα τίνα ἐντύπωσιν ὡς οἱ ἀπαίσιοι κρηγμοὶ τῶν νυκτερινῶν ὄρνέων. Οἱ ναοὶ ὅλοι τῆς πόλεως ἦσαν πενθίμοι παραπετάσμασιν ἐστολισμένοι καὶ παρὰ πάντα βωμὸν ἠναλίσκοντο μυρία δάδες φωτίζουσαι τὴν κατακυκτικὴν σκηνήν. Ἐξῆλθα ἐνὸς τῶν ναῶν ὅπου εἰσέβην οὐκ οἶδα ὅπως, μεθίμα ἀπλανὲς μεθίμα σφαλερὸν ὡς ὑπνοδότης. Ἐνόμιζον ὅτι εἶδος ἐφιάλτου με κατείχε. Ἐπορεύθην εἰς τὸν περίπατον πρὸς ἀναζήτησιν τῶν φίλων μου, ἀλλ' ὁ περίπατος ἦτο ἔρημος. Τὸ πῶς τῶν φανῶν πνευστιῶν ὑπὸ τὴν σφοδρὰν πνοὴν τοῦ ἀνέμου ἐφώτιζεν ἐρήμους τὰς κλιῆκας τοῦ λιθοστρώτου. Εἰσῆλθον εἰς τε καφενεῖον καὶ ἔλαβον ἀνά χειράς ἐφημερίδα· ἀλλ' ἡ ἐφημερίς ἐν τῷ κυρίῳ ἔβρω ἐπραγματεύετο οὐχὶ περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ μεγαλείου τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἐπιγείων· ἐν δὲ τῇ ἐπιφυλλίδι ἀντί τοῦ ὠραίου διηγήματος, ὅπερ καθ' ἐκάστην μετ' ἐνδιαφέροντος ἀνεγίνωσκον, ἔβρω δοκιμωτάτην μετάφρασιν ὠραίου φανταστικοῦ ποιήματος τοῦ Γκαϊτε παρεμφερῶς τῇ τόσῃ περιφήμῃ Ἐλεονόρα, οὗτινος θέμα ἦτο ἡ πανήγυρις τῶν νεκρῶν, καὶ ὅπερ ἐπέπνευσεν αὐτῷ ἡ θεὰ εἰκόνας γερμανοῦ καλλιτέχνου παριστάσης χορὸν νεκρῶν ἐν τῷ κοιμητηρίῳ.

Ἐνόμισα ὅτι ἡ ἀλληλουχία τῶν περιστατικῶν τούτων προήρχετο ἐκ συστάσεως ὅπως κλονισῆ ἐντελῶς τὸ ἄλλως λίαν τεταραγμένον λογικόν μου. Ἐὰν ἀνοικτὰ ἦσαν τὰ θέατρα, θὰ ἐπορευόμην ἐκεῖ, μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς παραστάσεως, τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν, αἱ μετὰ τῶν φίλων συνομιλαίαι καὶ πρὸ πάντων ἡ γλυκεῖα φανὴ τῆς Μουσικῆς ἤθελον κατευνάσει τὴν ταράχην τῶν νεύρων μου καὶ ἤθελον στρέψει τὸ πνεῦμα μου εἰς μᾶλλον ἡρέμους καὶ μᾶλλον παρηγόρους στοχασμοῦς. Ἄλ-

λά τὰ θέατρα ἦταν κεκλεισμένα διὰ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Φραγμὸς μολύβδινος ἐφάνετο τρόπον τινὰ ἀποχωρίζων με τῆς ζωῆς καὶ κρατῶν με δεσμευμένον ἐντὸς τοῦ κυκεῶνος ἐκείνου τῶν ἀορίστων συγκινηήσεων, τῶν ζοφερῶν σκέψεων, τῶν παραδόξων φαντασμαγοριῶν. Ἡσθάνομην ἐμαυτὸν τυραννοῦμενον ὡς ἐν ὄνειρῳ ὑπὸ τὸ κράτος ἐφιάλτου ἀφ' οὗ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξέλθω. Ἡ κεφαλή μου ἐπλέγετο καὶ εἶχον ἀνάγκη ἀέρος. Ἡρξάμην ἐπομένως ἀσκόπως περιφερόμενος καὶ μετ' ὀλίγον ἐφθασα εἰς τὸ ὑψηλότερον τῆς πόλεως μέρος, τὸ στηριζόμενον ἐπὶ ἐνὸς τῶν προμαχώνων τοῦ παλαιοῦ τείχους Bastione di San Remy καλουμένου. Ἐκεῖθεν ὅλη ἡ πόλις τῆς Καλιάρως φαίνεται ἐξηπλωμένη πέραν ἐκτείνεται πλατεῖα πεδιάς ἀπολήγουσα εἰς κυανόχρῳα ὄρη καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους εἰς εὐρύτατος καὶ γραφικὸς τῆς Σαρδηνίας κόλπος. Ἀλλὰ τοιαύτη μαγικὴ θεά μόνον τὴν ἡμέραν εἶνε ὁρατὴ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φλεγοντος ἐκείνου μεσημβρινοῦ ἡλίου, κατὰ δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν τοσοῦτον δυσχεῖμερον καὶ συννερόδη ἄβυσσος σκότους ἐφάνετο πρὸ ἐμοῦ ἐκτεινομένη, ὅτε στρέψας τυχαίως τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἀντίπεραν μέρος ὅπου ἔκειτο τὸ κοιμητήριον, εἶδον αἴφνης παράδοξον καὶ πρωτοφανές θεάμα.

Τὸ κοιμητήριον ὅλον ἐφάνετο πεφωτισμένον· μυρία φῶτα ἔκαιον ὑπεράνω τῶν τάφων, ἐξ ὧν τινὰ διέχεον μεγάλην καὶ ἄλλα ἀμυδρὰν λάμψιν, ἄλλα κυανῆν, ἄλλα λευκὴν, ἄλλα ἐρυθρῶπῆν. Ἡ ἐκ τῆς θεάς ταύτης ἐντύπωσις ἦτο ἀπερίγραφτος· ἡ φωταψία αὕτη τοῦ νεκροταφείου, ἐν νυκτὶ μάλιχα τοσοῦτον σκοτεινῇ καὶ θελλῶδει, ἐφῆρέ τι τὸ παράδοξον καὶ φαντασιῶδες. Ὅλα τὰ τρέμοντα ἐκείνα φῶτα μοι ἐφάνοντο αἰψυχαὶ τῶν ἐκεῖ τεθαμμένων, αἵτινες μεταβληθεῖσαι εἰς ἀστέρας ἐξῆλθον τῶν τάφων ἵνα πανηγυρίσωσι τὴν ἑορτὴν των. Σκοτοδινία τότε μὲ κατέλαβεν. Ἐπέστην πλέον ὅτι πᾶν ὅ,τι ἔβλεπον, ὅ,τι ἤκου-

ον, ὅ,τι ἠθιανόμην δὲν ἦτο φυσικόν, ἀλλ' ὅτι ἡ φαντασία μου ἐπλαττε τὰ παραδόξα ταῦτα ὑπὸ φοβεροῦ κατεχομένη ἐφιάλου. Νυκτοφύλαξ τις ἵστατο ὀλίγα βήματα μακρὰν, ἠπύχως καθεύδων ὑπὸ τὴν σκιάν του. Τὴν ἐπλήσιασα, καὶ δεικνύων αὐτῷ τὸ κατάφωτον μέρος τὸν ἠρώτησα τὴν αἰτίαν, θέλων νὰ πεισθῶ ὅτι δὲν ἦμην θῦμα ὀπτικῆς ἀπάτης

— Εἶνε τὸ κοιμητήριον πεφωταγωγημένον, μοι ἀπήντησε· πᾶσα οἰκογένεια κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἀνάπτει ἕνα φανὸν ἐπὶ τοῦ τάφου ὅπου κείνται οἱ νεκροί της· τοιαύτη εἶνε ἡ συνήθεια τοῦ τόπου.

Ἔστην ἐπὶ πολλὰς στιγμὰς θεώμενος. Λί σκέψεις αἵτινες μὲ ἐκυρίευσον πρὸ τινων ὥρων ἐν τῷ νεκροταφείῳ ἤρξαντο ἀναγεννώμεναι εἰς τὸν νοῦν μου ἡ δὲ ἐρημία, τὸ νυκτερινὸν σκότος ὅπερ μὲ περιέβαλλεν, ἡ προσεγγίζουσα θύελλα καὶ τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου θεάμα καθίστων αὐτὰς φοβερωτέρας. Ἡ μορφή τῆς νέας κόρης ἔστη καὶ πάλιν ἐνώπιόν μου. Ἐβλεπον ἐν τῷ σκότει τὸν μικρὸν της τάφον κοσμοῦμενον δι' ἀνθέων καὶ ἀνεγίνωσκον τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴν, τὸ δὲ βλέμμα μου βυθιζόμενον εἰς τὸ πέλαγος τῶν σελαγίζοντων φῶτων ἀνεζήτει μετ' ἐπιμονῆς παραδόξου τὸν φανὸν ὅστις ἔλαμπεν ἄνω τοῦ μνήματος ἐκείνου.

Ἄγνοῶ ἐπὶ πόσας ὥρας θὰ ἰστάμην ἐκεῖ, ἂν ἡ θύελλα ἦν ἀπὸ πολλοῦ ἐνεκυμόνου τὰ παμμέλανα νέφη δὲν ἐξέσπα ἐπὶ τέλους. Βροντῆς φρικαλέης κρότος ἔσεισε τὸ ἔδαφος μετὰ φοβερῶν καὶ παρατεταμένην ἀστραπῆς λάμψιν, καὶ πάραυτα σχεδὸν ἤρξατο ἡ βροχὴ νὰ πέπτη κρουνηδόν. Ἐκὼν ἄκων ἠναγκάσθην ν' ἀποσυρθῶ καὶ πορευθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν μου ἔπεσα κατάκοπος καὶ ἐνδοδυμένος, ὡς ἦμην, ἐπὶ τῆς κλίνης σκαπτόμενος ἀκαταπαύστως τὰ συμβάντα τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

BABBY.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ.